

kimerítettük. Hogy minden tanulság nélkül való volna, azt még a legpesszimistikusabb elme sem állíthatja. Sőt, ez a kiállítás hivatást tölt be, mélységes célt rejt a méhében. Ha valahol van parlagon heverő terület nálunk, akkor a grafikai művészetek terén sok még a meghódítani való. A perspektiva szomorúsága kettős kötelességet ró művész és szemlélő vállára. A népszerűség ne csak elkoptatott frázis legyen a napi kritika szájában, hanem a való megtestesülése. Művészeink gondoskodjanak arról, hogy a szegény ember budget-je is elbírja az *eredeti* művészet befektetési költségét. A nép majd csak hozzászokik. Mi, a kik nagy dolgokban állandóan a művelt nyugat lábnyomába lépünk, nem követünk el égbekiáltó bűnt, ha most egy „kis“ dologban követjük a külföld példaadását. Be fog válni a mondás, hogy kis okok nagy eredményeket szülnek. Nálunk éppen ezek a kis okok hiányzanak.

A kiállításhoz *Térey Gábor* dr. szép kiállítási katalógust állított össze, a melyet szakavatott tollra valló előszóval látott el. A katalógus a szerző nevében, a mű címén kívül, az összes levonatok számát, a kiállított lap sorszámát, a technikát, a papiros nemét, a lapok árát is adja s így hűséges útbaigazítója a kiállítás minden látogatójának.

Vajda Ernő.

NÉHÁNY MODERN ÜZLET- ÉS LAKÁSBERENDEZÉS.

AI SZÁMUNKBAN *Spiegel* Frigyesztől, ezen előkelő ízlésű építészünktől és iparművésznünktől tervezett néhány üzletberendezést, szobabutorzatot és lakásfölszerelési tárgyat mutatunk be, melyek az utóbbi időben készült hasonló sok

jó alkotás között is fölkeltek figyelmünket és úgy művészi, mint gyakorlati tekintetből behatóbb tanulmányozásra érdemek. Tervezőjük egy minden tekintetben modern talentum, a ki azonban a modernséget nemcsak a külső alakban, hanem a legnagyobb fokú célszerűség és használhatóság elérésében is keresi. Mert a modern berendezés a szerkezetből indul ki. Alapelve a szerkezetet mindenütt és mindenben logikusan keresztülvinni, azt megmutatni és a mindenkor felhasznált anyag követelményei szerint azt kiemelni. A szerkezeti részeknek helyes összeépítését már magában is esztétikusnak tartja és díszítést csak ott alkalmaz, ahol vele bizonyos szerkezeti funkciókat még jobban hangsúlyozni akar. A mai berendezésnek egyik főcélja, hogy a használhatóság tökéletes érzését keltse bennünk. Azért a modern művésznak mindig a gyakorlati célból kell kiindulnia és ha feladatát ennek megfelelőleg a lehető leglogikusabb szerkezettel megoldotta, gondolhat csak arra, hogy ezt a szerkezeti hatást milyen díszítési eljárásokkal öregbítse. A díszítési momentumok között manapság első sorban áll a *szín*. Egy jó kolorisztikus hatás már magában véve is elegendő díszítés. Másodsorban járul hozzá az *ornamens*, a mely azonban a szerkezetnek mindig alája van rendelve.

Lássuk, hogy ezeket a principiumokat hogyan találjuk megvalósítva olyan különféle rendeltetésű interiőrökben mint üzlet, bank, hivatalos helyiségek, lakás. Csak alig multa idejét az, hogy mindezekben a helyiségekben, céljuk bár homlok-egyenest is ellenkezzék egymással, ugyanazokat a székeket, asztalokat, tapétákat, világító-testeket, stb. találtuk; egy és ugyanazon fal- és mennyezetfestést, ugyanazt a szobrászati díszítést láttuk. Szerencsére ezek az idők elmúltak, hogy hamarosan többé vissza se térhessenek. Most már a közönség is más berendezést kíván lakásában mint hivatalában, mást a városban mint a villában. Sőt az üzletekben is megköveteli a berendezésben

8*

az ízlést és művészetet és szívesebben megy oda, a hol szemének kellemeset talál.

A Spiegel tervezte interiőrök közül bemutatunk egy kalapos és egy papiros-üzletet, két pénzügyi intézetnek belső berendezését és egy lakás butorzatát.

A kalapos-üzlet-ben a főcél az volt, hogy egy aránylag szűk helyen, a lehető legnagyobb mennyiségű áru elhelyezhető legyen úgy, hogy egyrészt az árú a közönség is lássa s így vétkelkedve fokozódjék, másrészt az különféleségében és fölhalmozottságában is jó összehatást adjon. Az első követelmény folyománya-képpen a szekrények a fal mellett egészen a mennyezetig érnek, magasságuk egy harmadában körülfutó galeriával megszakítva. Hogy a szegletekben úgynevezett „holt sarok“ ne keletkezzék (a hová jól hozzájutni és így árú célszerűen elhelyezni nem lehet), azok mindenütt le vannak tompítva. Az átláthatóság végett a kiszolgáló asztalok is egészen üvegből vannak. A forgalom lebonyolítása céljából az üzlet közepén egy tágabb, üres tér van padokkal, asztalokkal; az egész helyiség minden pontból a maga teljességében áttekinthető, a mi az ellenőrzés szempontjából végzetlenül fontos. A szerkezeti fa közönséges fenyőfa, zöld email-lakkal mázolván. Az üvegtáblák csiszoltak, hogy csillogásuk díszítő hatással bírjon. Úgyes gondolat a kalapdobozoknak dekoratív kiképzése és balusztrád helyében való alkalmazása. E csillogás, színellentéteképpen a mennyezet a maga tiszta fehérségében egy nyugodt fölületet alkot.

A papiros-üzlet már inkább luxus célokat szolgál és ezért fölszerelésének is finomabbnak, gazdagabbnak kellett lennie. A gyakorlati használhatósági szempontok ebben is azonosak lévén az első sorban említett üzletnek gyakorlati céljaival, az alaprajznak és a térnek kihasználási módja a két üzletben megegyezik. De ebben az utóbbiban a tervező a szerkezeti részeket gazdagabban alkalmazta,

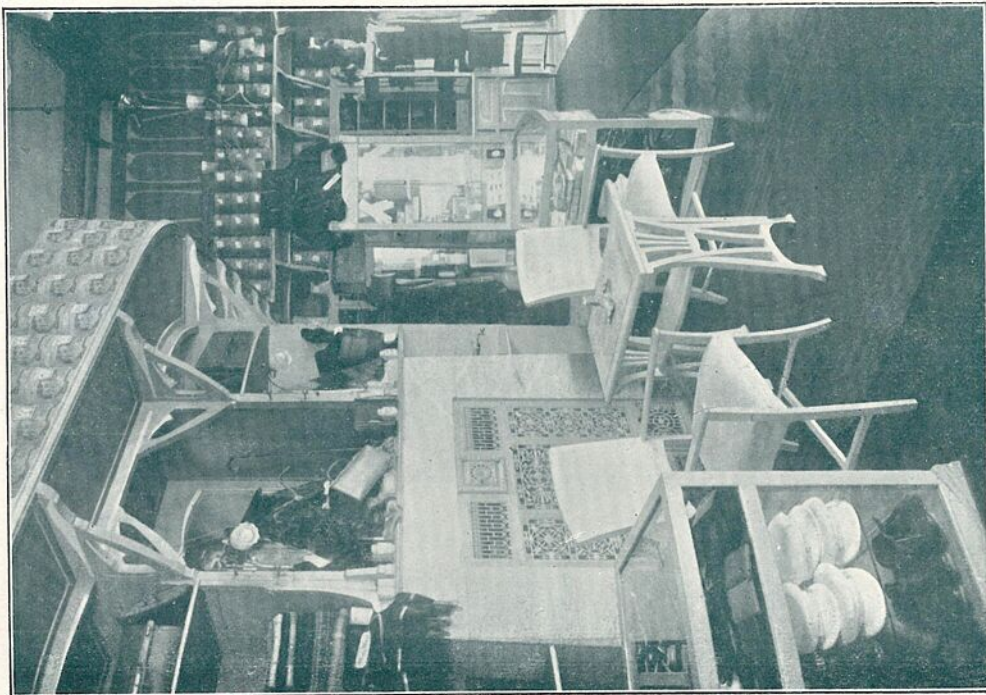
nemes faanyagot (fényezett cseresnyefát) választott, a mezőket applikációval díszítette és egyes főbb szerkezeti alkatrészeket diszkrét, puha faragással hangsúlyozta.

Bankhelyiségek, (Takarékpénztárak), melyekből kettőt mutatunk be. Ezeknél a világítás helyes mérlegelésén kívül a főkérdés, a közönségnek a hivatalnoktól való mikénti elválasztása. A homályos üvegtáblákkal való teljes elkülönítés helyett — a mely az interiört mindig komorrá, a világítást egyik vagy másik félre roszszá teszi és az áttekinthetést és ellenőrzést megnehezíti — mindkettőben a teljes átlátszóság választatott. Az elválasztó fal nem magas, fölül szelíden hullámos vonalú; szerkezete acélozott vas, egyiknél közönséges, másikkal faszettált üvegbetétekkel. A korlát hordja a világító testeket, melyek a sötétség beálltával az egész helyiséget megvilágítják. A hivatalnokok asztalai számos polccal látvák el, hogy szűk helyen minél több holmi elférjen és minden holmi az illető személynek keze ügyében maradjon. A díszítést képviseli a fa-mezőknek parketszerű vagy intarziászerű berakása, azonkívül a sárga- és vörösréz-pántok és egyéb veretek és a világító-testeknek pikáns csoportosítása. A faanyag viaszolt tölgyfa, a falak szürkék patronfestéssel, a mennyezet mindenütt tiszta fehér. Igen elegáns benyomású az emeletre vezető tölgyfa-lépcső, úgyszólván díszítés nélkül, csupán helyesen kombinált szerkezettel. A hivatalos helyiségek bútorzata egyszerű formáival, kényelmes szerkezetével diszkrét színeivel hat. Kárpitos munkájuk zöld bőr.

Lakásberendezés: ebédlő, szalon, női szoba. Tervező ennél kísérletet tesz a lakásberendezésben is mindenféle díszítő momentumot teljesen mellőzni és a jó benyomást csupán a szerkezettel elérni. Mivel a helyes szerkezet nem kívánja meg okvetlenül a görbe alkotórészeket, a görbe vonal teljesen száműzve van. Szerintem a hatásnak kárára. Mert bármilyen erőteljes legyen az

CSOMÓZOTT SZÖNYEG MINTÁJA.

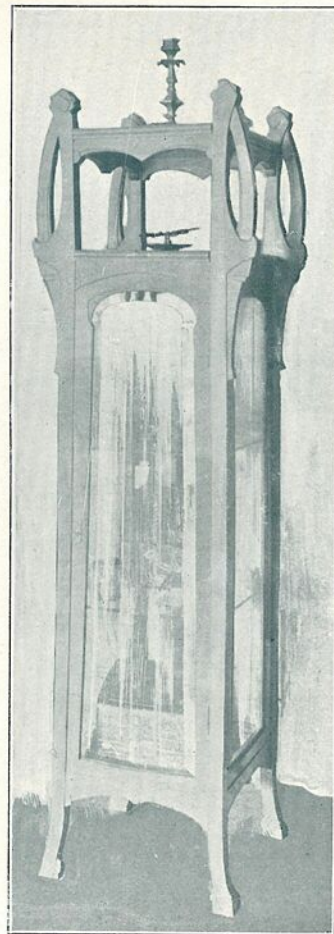
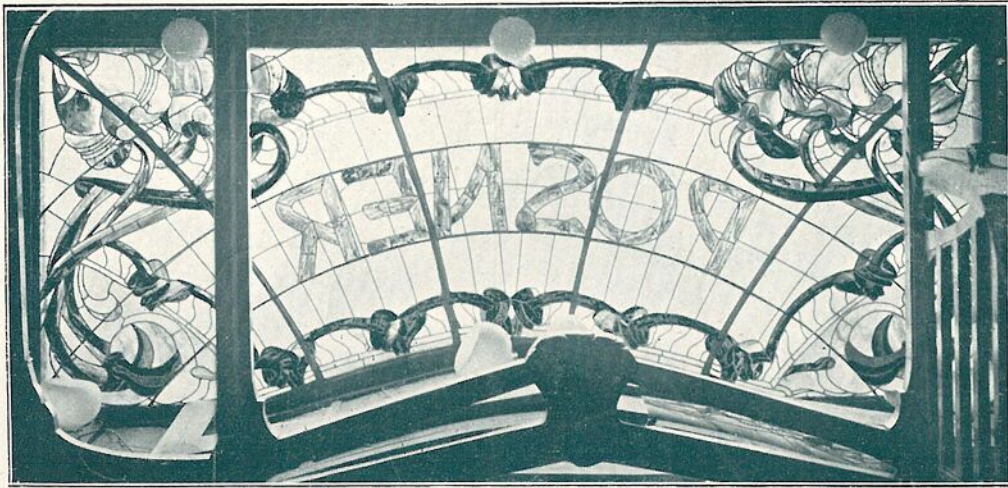

KALAPOSBOLT BELSEJE.

TERVEZTE SPIEGEL FRIGYES.
KÉSZÜLT A „MODERN LAKÁS” MŰHELYÉBEN.

PAPIROS-BOLT BERENDEZÉSE.
TERVEZTE SPIEGEL FRIGYES.
KÉSZÜLT A „MODERN LAKÁS“ MŰHELYÉBEN.

PAPIRÓS-BOLT OPALESCENS ÜVEGMOZAIKJA
ÉS BERENDEZÉSÉNEK RÉSZLETEI.
TERVEZTE SPIEGEL FRIGYES.

KÖNYVSZEKRÉNY
ÉS ÍRÓASZTAL.
TERVEZTE SPIEGEL FRIGYES,
KÉSZÜLT
A „MODERN LAKÁS”
MŰHELYÉBEN.

KÜLÖNFÉLÉK

ebédlőnek szürke tölgyfabútorra kék bőr bevonásaival; bármilyen finom és nőies legyen a szalonnak fényezett jávorfaberendezése, világoskék és zöld selyemszövetű kárpitosmunkájával: a csupán lineáris vonalak, melyeket nem enyhít semmi enyhe, graciózus hajlású, görbe, kissé szárazzá, merevvé tesz a bútorzatot, sőt még a gyakorlati célt sem szolgálják ki kellőképpen. Ugyanez a kifogásom egyes — különben igen jól megszerkesztett — világító testeknek, lámpáknak stb. kompozíciója ellen. Különösen, hogy ott, a hol a függés kifejezésére a kecses hajlású láncvonal mintegy önként kínálkozik, mindenütt lineáris vonalú szerkezetet használjunk, nem látom megokoltnak. A sok barokk görbeség után jól esik egy kis puritán egyszerűség is. De ne essünk benne a túlságba. Mert félek tőle (különösen a mint az új angol bútoroknak deszkaszerű összeépítését, túlozott puritanizmusát látom), hogy modern művészetünk majd úgy megmerevedik, mint annak idejében az angol gótika.

Fittler K.

KÜLÖNFÉLÉK.

HEGEDÜS SÁNDOR. A kereskedelemügyi miniszterium március első napjaiban vezetőt cserélt; Hegedüs Sándornak helyét elfoglalta Horánszky Nándor. Három évi küzdelmes s a kedvezőtlen viszonyok ellenére is számottevő eredményeket felmutató miniszterség jelzi Hegedüs Sándornak működését, a melylyel osztatlan elismerésre s hálára kötelezte a magyar nemzetet. A magyar iparművészetnek a kereskedelemügyi tárcák viselői között még nem volt olyan igaz, áldozatra kész támogatója mint a távozó miniszter, a ki minden kínálkozó alkalmat megragadott, hogy az iparművészet ügyének segítségére legyen. A M. Iparművészeti Társulatot különös

Magyar Iparművészet.

bizalmával tüntette ki, a mikor öt esztendőre évi 32.000 korona állami segítséget engedélyezett a társulatnak a hazai műiparnak nagyobb arányú és rendszeres fejlesztésére. Ugyancsak ő alapította a 2000 koronás állami nagy díjat s a kereskedelemügyi miniszterium állami érmét iparművészeti kiváló érdemek jutalmazására, a mely kitüntetések a társulat kiállításaira szólnak. A társulatot a mostani torinói kiállítás magyar osztálya előkészítésének munkájában is támogatta az által, hogy 8000 koronát utalványozott a kiállítás költségeire. A múlt nyár folyamán a társulat felterjesztésére két művész-szakembert küldött ki a vidékre, hogy a hazai fazekasság állapotát a helyszínén tanulmányozza és annak fellendítésére javaslatot tegyen. Ennek nyomán szervezte a központi agyagipari műhelyt, a mely legközelebb már megkezdte működést s a mely hivatva van arra, hogy fazekasiparunkat regenerálja. A M. Iparművészeti Társulat mindenkor igaz hálával fog emlékezni Hegedüs Sándor áldozatkész s áldásos működésére s bizik benne, hogy barátja s szószólója marad az iparművészet ügyének jövőben is.

ORELLI GUSZTÁV KITÜNTETÉSE. Igazi érdemet és lankadatlan munkásságot jutalmazott a királyi kegy, a mikor abból az alkalmából, hogy az osztrák-magyar monarchia írásban és képben c. munka befejezést nyert, Morelli Gusztávot, az Orsz. m. kir. iparművészeti iskola derék tanárát kitüntette a Ferenc József-rend lovagkeresztjével. Morelli immár 28 év óta mint fametsző-tanár működik és számos jeles erőt nevelt ezen a téren. Az említett nagyszabású vállalat magyar részének valamennyi fametszete az ő műterméből került ki s a szép reprodukciók egyaránt dicsérik a mester művészetét és gondosságát. Kitüntetésének híret örömmel fogadta mindenki, a ki az érdemes professzort ismeri.

URDI MARISKA.* Nemrégén még művésziskolába járt, de már akkor is figyelmet ébresztett szép és üde tehetsége iránt tanárainak körén kívül is. Rajztanárnő lett s egy vidéki iskolához került. Az élet nehézségeivel küzdve, ott napestig a létfenntartás feltételeiért kellett dolgoznia; a művészetre

* II. sz. mellékletünkhöz.